

T9

Tebaide XI, 497-579

Il duello fra Eteocle e Polinice

- Tunc vero accensae stimulis maioribus irae:
 arma placent, versaeque volunt spectare cohortes.
 Instaurant crudele nefas; rex impius aptat
 500 tela et funestae casum prior occupat hastae.
 Illa viam medium clipei conata per orbem
 non perfert ictus atque alto vincitur auro.
 Tunc exul subit et clare funesta precatur:
 “Di, quos effosso non inritus ore rogavit
 505 Oedipodes flammare nefas, non improba posco
 vota: piabo manus et eodem pectora ferro
 rescindam, dum me moriens hic sceptrā tenentem
 linquat et hunc secum portet minor umbra dolorem”.
 Hasta subit velox equitis femur inter equique
 510 ilia, letum utrique volens; sed plaga sedentis
 laxato vitata genu, tamen inrita voti
 cuspis in obliquis invenit vulnera costis.
 It praiceps sonipes strictae contemptor habenae
 arvaque sanguineo scribit rutilantia gyro.
 515 Exultat fratris credens hunc ille cruorem,
 credit et ipse metu; totis iamque exul habenis
 indulget, caecusque avidos inlidit in aegrum
 cornipedem cursus. Miscentur frena manusque
 telaque, et ad terram turbatis gressibus ambo
 520 praecipitant. Ut nocte rates, quas nubilus Auster
 implicuit, frangunt tonsas mutantque rudentes,
 luctataeque diu tenebris hiemique sibique,
 sicut erant, imo pariter sedere profundo:
 haec pugnae facies. Coeunt sine more, sine arte,
 525 tantum animis iraque, atque ignescentia cernunt
 per galeas odia et vultus rimantur acerbo
 lumine: nil adeo mediae telluris, et enses
 impliciti innexaeque manus, alternaque saevi
 murmura ceu lituos rapiunt aut signa tubarum.
 530 Fulmineos veluti praiceps cum comminus egit
 ira sues strictisque erexit tergora saetis:
 igne fremunt oculi, lunataque dentibus uncis
 ora sonant; spectat pugnas de rupe propinqua
 venator pallens canibusque silentia suadet:
 535 sic avidi incurrunt; necdum letalia miscent
 vulnera, sed coeptus sanguis, facinusque peractum est.
 Nec iam opus est Furiis; tantum mirantur et astant
 laudantes, hominumque dolent plus posse furores.
 Fratris uterque furens cupit adfectatque cruorem
 540 et nescit manare suum; tandem inruit exul,

hortatusque manum, cui fortior ira nefasque
iustus, alte ensem germani in corpore pressit,
qua male iam plumis imus tegit inguina thorax.
Ille dolens nondum, sed ferri frigore primo
545 territus, in clipeum turbatos colligit artus;
mox intellecto magis ac magis aeger anhelat
vulnere. Nec parcat cedenti atque increpat hostis:
“Quo retrahis, germane, gradus? Hoc languida somno,
hoc regnis effeta quies, hoc longa sub umbra
550 imperia! Exilio rebusque exercita egenis
membra vides; disce arma pati nec fidere laetis”.
Sic pugnant miseri; restabat lassa nefando
vita duci summusque cruor, poterantque parumper
stare gradus; sed sponte ruit fraudemque supremam
555 in media iam morte parat. Clamore Cithaeron
erigitur, fraterque ratus vicisse levavit
ad caelum palmas: “Bene habet! Non inrita vovi,
cerno graves oculos atque ora natantia leto.
Huc aliquis propere sceptrum atque insigne comarum,
560 dum videt”. Haec dicens gressus admovit et arma,
ceu templis decus et patriae laturus ovanti,
arma etiam spoliare cupit; nondum ille peractis
manibus ultrices animam servabat in iras.
Utque superstantem pronumque in pectora sensit,
565 erigit occulte ferrum vitaeque labantis
reliquias tenues odio supplevit, et ensem
iam laetus fati fraterno in corde reliquit.
Ille autem: “Vivisne an adhuc manet ira superstes,
perfide, nec sedes umquam meriture quietas?
570 Huc mecum ad manes! Illic quoque pacta reposcam,
si modo Agenorei stat Gnosia iudicis urna,
qua reges punire datur”. Nec plura locutus
concidit et totis fratrem gravis obruit armis.
Ite truces animae funestaque Tartara leto
575 polluite et cunctas Erebi consumite poenas!
Vosque malis hominum, Stygiae, iam parcite, divae:
omnibus in terris scelus hoc omnique sub aevo
viderit una dies, monstrumque infame futuris
excidat, et soli memorent haec proelia reges.